

UDC 37.091.33-028.16:81'243:378
DOI 10.35433/pedagogy.3(122).2025.15

FEATURES OF STUDENTS' SPEAKING DEVELOPMENT DURING FOREIGN LANGUAGE LEARNING IN NON-LINGUAL INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

V. M. Malyk*

The article considers the problem of developing oral skills of students of non-language higher education institutions in the context of professionally oriented study of a foreign language. The relevance of the topic is due to the need to increase language activity and form a speech culture as the basis for professional and personal self-realization of future specialists. It is emphasized that speech culture is a component of a linguistic personality and is closely related to national and socio-cultural factors, which determines the level of communicative competence, affects the quality of professional activity and contributes to the development of the intellectual potential of society. The study analyzes the basic concepts related to language culture, as well as factors that influence its formation in students. Methodological approaches to the development of speech skills in higher education institutions are highlighted, effective teaching tools are characterized, including communicative exercises, interactive methods and individually oriented tasks. Special attention is paid to the role of the teacher as a guide in the assimilation of language norms and communication strategies. The need to form professional speech competence not only among students, but also among teachers themselves within the framework of the system of advanced training is emphasized. Modern educational approaches provide for the development of oral speech not as an isolated skill, but as an integral part of general foreign language communicative competence. It is proven that the use of situational dialogues, modeling of professional communication and debates creates conditions for the formation of not only language knowledge, but also strategic speech thinking, which is especially important for future specialists in any field. Special attention is paid to the need to form in students the ability to speech self-reflection and critical understanding of their own speech. It is noted that such competences contribute to increasing speech independence, develop the ability to adapt to various communicative situations and adhere to ethical norms of speech communication in a professional environment.

Keywords: *linguistic personality, speech culture, oral speech, linguodidactics, speech skills, communicative competence, education system, teaching aids, forms of teaching, teaching methods, foreign language for professional purposes.*

* PhD in Pedagogy, Lecturer of foreign languages
(Vinnytsia National Agrarian University)
valentyna51malyk@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3291-4347

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УСНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НЕМОВНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В. М. Малик

У статті розглянуто проблему розвитку навичок усного мовлення студентів немовних закладів вищої освіти в контексті професійно орієнтованого вивчення іноземної мови. Актуальність теми зумовлена необхідністю підвищення мовної активності та формування культури мовлення як основи професійної й особистісної самореалізації майбутніх фахівців. Наголошується, що культура мовлення є складовою мовної особистості й тісно пов'язана з національними та соціокультурними чинниками, що визначає рівень комунікативної компетентності, впливає на якість фахової діяльності та сприяє розвитку інтелектуального потенціалу суспільства. У межах дослідження проаналізовано основні поняття, пов'язані з мовною культурою, а також чинники, що впливають на її формування у студентів. Виокремлено методичні підходи до розвитку мовленнєвих навичок у закладах вищої освіти, охарактеризовано ефективні засоби навчання, включно з комунікативними вправами, інтерактивними методами та індивідуально орієнтованими завданнями. Особливу увагу приділено ролі викладача як провідника у засвоєнні мовних норм і стратегій спілкування. Підкреслюється необхідність формування професійної мовленнєвої компетенції не лише у студентів, а й у самих педагогів у межах системи підвищення кваліфікації. Сучасні освітні підходи передбачають розвиток усного мовлення не як ізольованої навички, а як невід'ємної частини загальної іншомовної комунікативної компетенції. Доведено, що застосування ситуативних діалогів, моделювання професійного спілкування та дебатов створює умови для формування не лише мовних знань, а й стратегічного мовленнєвого мислення, що особливо важливо для майбутніх фахівців у будь-якій сфері. Окремо акцентовано увагу на потребі формування у студентів здатності до мовленнєвої саморефлексії та критичного осмислення власного мовлення. Зазначено, що такі компетентності сприяють підвищенню мовної самостійності, розвивають здатність адаптуватися до різних комунікативних ситуацій і дотримуватися етичних норм мовного спілкування у професійному середовищі.

Ключові слова: мовна особистість, культура мовлення, усне мовлення, лінгводидактика, мовленнєві навички, комунікативна компетентність, система освіти, засоби навчання, форми навчання, методи навчання, іноземна мова за професійним спрямуванням.

Introduction of the issue. The role of modern higher education is to form a kind of "cosmopolitan" generation, which will play a decisive role in the future development of humanity. An important component of this process is the preparation of students, which will help them become a full-fledged member of the world community after graduating from a higher educational institution.

The problem of forming speaking skills of higher education institutions students in the conditions of studying a foreign language in a professional direction remains relevant and open for further scientific research. One of the effective means of developing communicative competence is the use of professionally oriented texts, the reading of which not only contributes to the expansion of lexical and grammatical stock, but also provides conditions for the purposeful formation of

Постановка проблеми. Роль сучасної вищої школи полягає у формуванні своєрідної "космополітичної" генерації, якій належатиме вирішальна роль у майбутньому розвитку людства. Важливою складовою цього процесу є така підготовка студента, яка допоможе йому після закінчення вищого навчального закладу стати повноцінним членом світової спільноти.

Проблема формування навичок усного мовлення у студентів закладів вищої освіти в умовах вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням залишається актуальною та відкритою для подальших наукових досліджень. Одним із ефективних засобів розвитку комунікативної компетентності є використання професійно орієнтованих текстів, читання яких не лише сприяє розширенню лексико-граматичного запасу, але й забезпечує умови для

speech skills. Working with authentic texts of a professional nature is an independent, complex, and at the same time extremely important type of speech activity that plays a leading role in the process of mastering a foreign language and integrating professional content with language training.

Current state of the issue. Teaching methods have a place in the studies of H. Berehova, H. Bilokon, T. Donchenko, T. Khodorovska, V. Kruchek, V. Malyk, O. Prokopova, and others.

I. Lerner, M. Skatkin, when classifying teaching methods, proceed from the nature of students' cognitive activity, taking as a basis its different level. Scientists define explanatory-illustrative, reproductive, problem-based, partially search and research methods. A number of scientists (Ye. Holant, A. Aleksyuk, etc.) distinguish teaching methods by the source of knowledge: verbal, visual, practical. In the process of studying the problem, we used methods of organizing and implementing educational and cognitive activity in higher education according to Z. Kurliand [11]. Among them: verbal (lecture, explanation, story, conversation, instruction); visual (observation, illustration, demonstration); practical (exercises, practical work, experiment, production (pedagogical) practice). T. Okunevych believes that the main emphasis in the formation of speech culture should shift from formal memorization of the basic provisions of grammatical theory, definitions and rules, examples and exceptions to the study of live speech in various types, genres based on the educational text, to the formation of a culture of communication and comprehensive speech competence of the individual. All of the above justifies the need for consistent formation of speech culture, as well as fulfillment of the requirements for students' speech skills, the most important of which are the following: the ability to adequately perceive and reproduce oral and written speech; use different methods of what is heard and read; reproduce ready-made texts and create statements of various types (monologue, dialogue) taking into account the interlocutor and the situation of

цілеспрямованого формування мовленнєвих навичок. Робота з автентичними текстами професійного спрямування виступає самостійним, складним і водночас надзвичайно важливим видом мовленнєвої діяльності, що відіграє провідну роль у процесі опанування іноземної мови та інтеграції фахового контенту з мовною підготовкою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методи навчання мають місце у дослідженнях Г. Берегової, Г. Білоконь, Т. Донченко, Т. Ходоровської, В. Кручек, В. Малик, О. Прокопової та ін.

І. Лернер, М. Скаткін при класифікації методів навчання виходять з урахування характеру пізнавальної діяльності студентів, беручи за основу різний її рівень. Учені визначають пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний, частково пошуковий і дослідницький методи. Низка науковців (Є. Голант, А. Алексюк та інші) методи навчання розрізняють за джерелом одержання знань: словесні, наочні, практичні. У процесі вивчення проблеми нами використовувалися методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності в умовах вищої школи за З. Курлянд [11]. Серед них: словесні (лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж); наочні (спостереження, ілюстрація, демонстрація); практичні (вправи, практичні роботи, експеримент, виробнича (педагогічна) практики).

Т. Окуневич вважає, що основний акцент у формуванні мовленнєвої культури повинен зміщуватися з формального заучування основних положень граматичної теорії, визначень і правил, прикладів і винятків на вивчення живого мовлення в різних видах, жанрах на основі навчального тексту, на формування культури спілкування та всебічної мовленнєвої компетенції особистості. Усе сказане обґрунтовує необхідність послідовного формування культури мовлення, а також виконання вимог щодо мовленнєвих умінь студентів, найважливішими серед яких є такі: уміння адекватно сприймати і відтворювати усне і писемне мовлення; користуватися різними способами почутого і прочитаного;

communication, etc. [21]. H. Berehova, studying the process of forming the speech culture of future specialists in dialect conditions, relies on the grouping of methods according to L. Symonenkova. This classification includes methods of theoretical (conversation, communication, work with a textbook), theoretical and practical study of the language (exercises in phonetics, grammar, spelling, vocabulary, stylistics), practical enrichment of speech (activity of speech communication, copying of speech samples). Primary attention should be paid to oral exercises, since they have a beneficial effect on both the formation of internal speech and the content and structure of written speech. H. Berehova notes that these methods contribute to the targeted development of speech skills and abilities, help students improve their ability to independently acquire knowledge and use it in practice [1].

However, the process of learning a foreign language does not always begin with the development of oral skills - listening and speaking. Thus, reading is considered an independent type of speech activity, which in its importance occupies one of the main places among other types in the process of learning a foreign language. Many scientists-practitioners are inclined to this opinion, who consider reading in various aspects, namely: intensive reading, reading literary texts, reading scientific and technical texts, working with the vocabulary of newspaper material on socio-political topics, reading in a foreign language in technical educational institutions. It is known that reading provides a significant base of information necessary for a person.

Outline of unresolved issues brought up in the article. Analyzing the research of scientists on the specified problem, having worked out linguodidactic sources, we came to the conclusion that the basis of mastering language norms is knowledge of theoretical material and conscious use of it in language practice, which requires detailed research. The student, answering in practical classes, reveals not only the level of mastering theoretical material, but also shows the ability to use language,

відтворювати готові тексти і створювати висловлювання різних типів (монолог, діалог) з урахуванням співрозмовника та ситуації спілкування і таке інше [21].

Г. Берегова, досліджуючи процес формування культури мовлення майбутніх фахівців у діалектних умовах, опирається на групування методів за Л. Симоненковою. Ця класифікація включає методи теоретичного (бесіда, повідомлення, робота з підручником) та теоретико-практичного вивчення мови (вправи з фонетики, граматики, орфографії, лексики, стилістики), практичного збагачення мовлення (активність мовного спілкування, копіювання мовних зразків). Першочергову увагу слід приділити вправам усного характеру, оскільки вони сприятливо впливають як на формування внутрішнього мовлення, так і на зміст та структуру писемного. Г. Берегова зазначає, що саме ці методи сприяють цілеспрямованому розвитку мовленнєвих умінь і навичок, допомагають студентам удосконалювати уміння самостійно набувати знання, використовувати на практиці [1].

Проте процес вивчення іноземної мови не завжди починається з розвитку навичок усного мовлення – слухання та говоріння. Так, самостійним видом мовленнєвої діяльності, яке за своєю важливістю посідає одне з головних місць серед інших видів у процесі вивчення іноземної мови, вважають читання. До цієї думки схиляється багато науковців-практиків, які розглядають читання в різних аспектах, а саме: інтенсивне читання, читання художніх текстів, читання науково-технічних текстів, робота з лексикою газетного матеріалу суспільно-політичної тематики, читання на іноземній мові в технічних навчальних закладах. Відомо, що читання забезпечує значну базу необхідної для людини інформації.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. Аналізуючи дослідження науковців з означеної проблеми, опрацювавши лінгводидактичні джерела, ми дійшли висновку, що основою оволодіння мовними нормами є знання теоретичного матеріалу й свідоме

language means. But this is not yet an indicator of mastering language norms. The practice of work in higher education convinces that only the constant solution of problem tasks, the creation of speech situations increase the culture of speech of the individual, which determined the relevance of the chosen topic.

Aim of the research is to study ways to develop oral skills of students of non-linguistic higher education institutions in the context of professionally oriented study of a foreign language; to search for methods of increasing language activity and forming a speech culture as the basis for professional and personal self-realization of future specialists.

Results and discussion. Considering the state in which the modern speech culture is, such a concept as "Ecology of the speech environment" appeared, that is, something that needs protection, rescue, and purification. Many factors can be named for the "pollution" of modern speech: a) a large number of parasitic words, these words are quite stereotypical – so to speak, so to speak, well, here it is, as it were; b) pollution of speech with jargonisms: the speech of modern people is jargonized speech. Jargonisms are turning into fashionable expressions in the speech of journalists, politicians, businessmen, and various kinds of "stars". Today, slang words feel free where, it would seem, they should not have a place – in parliamentary speech, in speeches by government officials, in official communication. The jargonized type of speech culture is today one of the most influential and expansive; c) primitive words and expressions; d) violation of literary norms of pronunciation, word usage, and phrase construction; e) contamination of the language with foreign words; borrowing is one of the most dynamic processes of language; e) the use of non-normative vocabulary has become almost a normal phenomenon; g) a catastrophic narrowing of the vocabulary of the "average person"; h) impoverishment of expressive means of speech [6; 24; 28; 29; 30].

As Zakharchuk-Duke notes, an indispensable condition for success is compliance with the general requirements

використання його в мовній практиці, що потребує детального дослідження. Студент, відповідаючи на практичних заняттях, виявляє не тільки рівень оволодіння теоретичним матеріалом, а й показує уміння користуватися мовою, мовними засобами. Але це ще не є показником володіння мовними нормами. Практика роботи у вищій школі переконує, що тільки постійне розв'язання проблемних завдань, створення мовленнєвих ситуацій підвищують культуру мовлення особистості, що і зумовило актуальність обраної теми.

Мета статті полягає у дослідженні способів розвитку навичок усного мовлення студентів немовних закладів вищої освіти в контексті професійно орієнтованого вивчення іноземної мови; пошуку методів підвищення мовної активності та формування культури мовлення як основи професійної й особистісної самореалізації майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на стан, у якому знаходиться сучасна мовленнєва культура, з'явилася таке поняття як "Екологія мовленнєвого середовища", тобто те, що потребує захисту, порятунку, очищення. Можна назвати багато факторів "забруднення" мовлення сучасної людини: а) велика кількість слів паразитів, ці слова доволі стереотипні – *так би мовити, значить, ну, ось, як би*; б) забруднення мовлення жаргонізмами: мовлення сучасних людей – це мовлення жаргонізоване. Жаргонізми перетворюються на модні висловлювання в мовленні журналістів, політиків, бізнесменів, різного роду "зірок". Сьогодні жаргонне слово відчуває себе вільно там, де, здавалося б, йому не мало бути місця – у парламентському мовленні, у виступах державних чиновників, у офіційному спілкуванні. Жаргонізований тип мовленнєвої культури є сьогодні одним з найвпливовіших та експансивних; в) примітивні слова та вирази; г) порушення літературних норм вимови, вживання слів, побудови фраз; д) забруднення мови іноземними словами. Запозичення – один із найдинамічніших процесів мови; е) уживання ненормативної лексики стало майже нормальним явищем;

that determine the level of oral speech culture: quality, ambiguity in the formulation of thought; logic, semantic accuracy, brevity of speech; correspondence between language means and circumstances of speech; proportionality of language means and style of presentation; diversity of language means (rich vocabulary in the speaker's active vocabulary; originality, non-standard in assessments, comparisons, juxtapositions in the construction of statements; expressiveness of diction, correspondence of intonation to the speech situation [31: 22].

It is quite obvious that these requirements should be based on: a) impeccable knowledge of the norms of literary language, especially those that are implemented in oral form; b) a sense of language as a person's ability to feel the belonging of a word to a certain style, the appropriateness or inappropriateness of its use in a certain situation. They are related to: a) erudition and worldview of a person; b) culture of thinking; c) the degree of mastery of speech techniques; d) the psychological and communicative culture of the speaker [7; 8; 9].

Let's clarify the meaning of individual keywords. Culture is a set of practical, material and spiritual achievements of society, which express the historically achieved level of development of society and people, and are embodied in the results of productive activity [26: 320].

Language culture not only reflects what is in culture, but also forms the general culture of society. Ivan Ohienko connects language with the spiritual culture of the individual: *"The strength of a nation is in the strength of its culture. A united literary language is the strongest soil for the growth of a healthy spiritual culture, and therefore every citizen who wants happiness for his people must constantly work to increase the culture of his literary language"* [20: 43].

Students' speech culture is manifested in speech activity and is closely related to the formation of personality.

Speech culture is implemented at two levels: 1) compliance with language norms in daily oral and written communication; 2) speech skills, which are manifested in

ж) катастрофічне звуження об'єму словникового запасу "середньої людини"; з) збіднення виразних засобів мови [6; 24; 28; 29; 30].

Як зазначає Захарчук-Дуке, неодмінною умовою успіху є дотримання загальних вимог, які визначають рівень культури усного мовлення: якісність, неоднозначність у формулюванні думки; логічність, смислова точність, небагатослівність мовлення; відповідність між мовними засобами та обставинами мовлення; співмірність мовних засобів та стилю викладу; різноманітність мовних засобів (багатство лексики в активному словниковому запасі мовця; самобутність, нешаблонність в оцінках, порівняннях, зіставленнях у побудові висловлювань; виразність дикції, відповідність інтонації мовленнєвій ситуації [31: 22].

Цілком очевидно, що ці вимоги мають базуватися на: а) бездоганному знанні норм літературної мови, передусім тих, що реалізуються в усній формі; б) чутті мови як здатності людини відчувати належність слова до певного стилю, доречність чи недоречність його вживання в певній ситуації. Вони пов'язані з: а) ерудицією і світоглядом людини; б) культурою мислення; в) ступенем оволодіння технікою мовлення; г) психологічною та комунікативною культурою мовця [7; 8; 9].

З'ясуємо зміст окремих ключових слів. Культура – сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, які виражають історично досягнутий рівень розвитку суспільства й людини, і втілюються в результатах продуктивної діяльності [26: 320].

Мовна культура не лише відображає те, що є в культурі, але й формує загальну культуру суспільства. Іван Огієнко пов'язує мову з духовною культурою особистості: *"Сила нації – в силі її культури. Соборна літературна мова – найміцніший ґрунт для зросту здорової духовної культури, а тому кожний громадянин, що хоче щастя своєму народові, мусить повсякчас працювати й для збільшення культури своєї літературної мови"* [20: 43].

Культура мовлення студентів виявляється в мовленнєвій діяльності й тісно пов'язана з формуванням особистості.

the ability to choose the most appropriate one from the available language options [12; 13; 14; 15].

In our opinion, the process of developing students' speech culture will be most successful if cultural, communicative-activity, and text-centric approaches are chosen as the methodological basis.

The culturological approach to education is substantiated in the works of many domestic and foreign researchers (E.V. Bondarevskaya, V.A. Domanskyi, N.B. Krylova, etc.) [10]. Choosing this approach as a methodological basis, we rely on the fact that education and culture are two sides of a genetically unified process of anthropogenesis and sociogenesis. Their harmonious interaction ensures the production, dissemination, transmission, assimilation and new production of knowledge and cultural values.

The communicative and active approach is not less relevant. The educational process is carried out only in the presence of purposeful and meaningful communication between the teacher and the student, built on mutual trust and respect for each other. At the same time, educational activity consists in organizing communication and managing the discussion. In the light of this approach, the teacher chooses forms focused on dialogues, communication, games, which allow developing students' communicative abilities, language initiative, skills and abilities of spontaneous speech. The main forms of work in communicative-activity training are discussion forms. In this case, the student's activity includes various types of listening, expression and defense of one's own opinion, understanding and constructive criticism of the position of another, inclusion in a joint search for solving problems. This approach allows students to form various skills and abilities: to understand the topic of the message, the logic of the development of thought, to obtain the necessary information and adequately respond to it, to penetrate the content of the statement, to skillfully conduct a dialogue, to build a monologue statement, to collect and systematize material, to make a plan, to

Культура мовлення реалізується на двох рівнях: 1) дотримання мовних норм у щоденному усному й писемному спілкуванні; 2) мовленнєва майстерність, яка виявляється в умінні вибрати із наявних мовних варіантів той, що є найбільш доцільним [12; 13; 14; 15].

На наш погляд, процес розвитку культури мовлення студентів найуспішніше буде здійснюватися, якщо в якості методологічної основи будуть обрані культурологічний, комунікативно-діяльнісний і текстоцентричний підходи.

Культурологічний підхід до утворення обґрунтований у роботах багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників (Е.В. Бондаревська, В.А. Доманський, Н.Б. Крилова та ін.) [10]. Вибираючи цей підхід в якості методологічної бази, ми опираємося на тому, що освіта і культура – дві сторони генетично єдиного процесу антропо- і соціогенезу. Їх гармонійна взаємодія забезпечує виробництво, поширення, передачу, засвоєння і нове продукування знань і культурних цінностей.

Не менш актуальним є комунікативно-діяльнісний підхід. Навчальний процес здійснюється лише при наявності цілеспрямованої і осмисленої комунікації педагога і студента, побудованої на взаємній довірі й повазі один до одного. При цьому навчальна діяльність полягає в організації комунікації та управлінні дискусією. У світлі такого підходу викладач обирає форми, орієнтовані на діалоги, спілкування, ігри, що дозволяють розвинути комунікативні можливості студентів, мовну ініціативу, вміння і навички спонтанного мовлення. Основними формами роботи при комунікативно-діялісному навчанні стають дискусійні форми. При цьому діяльність студента включає різні види слухання, вираз і захист власної думки, розуміння і конструктивну критику позиції іншого, включення в спільний пошук вирішення завдань. Даний підхід дозволяє сформувати у студентів різноманітні вміння і навички: зрозуміти тему повідомлення, логіку розвитку думки, отримати потрібну інформацію і адекватно на неї відреагувати, проникнути в зміст висловлювання, вміло вести діалог,

use different types of speech, to select language means, improving the statement.

Oral monologue speech is an oral extended statement on a given topic. Oral speech must have a motive for the statement and a general idea created by the speaker. Both of these factors must determine the flow of the entire extended monologue statement, which consists of several semantic groups that are interconnected into a coherent closed structure [18].

Monologue is a form of speech that serves for the purposeful transmission of information. The main properties of a monologue include the one-sided and continuous nature of the statement, arbitrariness, detail, logical sequence of presentation; its content is determined by the orientation towards the listener, the use of non-verbal means of transmitting information is significantly limited. Monologue speech is characterized by the presence of complete sentences and a detailed presentation of thoughts [4].

In general, the development of oral speech of students of non-linguistic higher education institutions is based on a number of educational and normative requirements that are put forward to the levels of foreign language proficiency (FL) at which students are located. Based on the fact that graduates of secondary general education schools, according to the requirements of the State Standard of Basic and Complete Secondary Education [25], must have FL at the level B1-B1+, this level also characterizes first-year students of non-linguistic higher education institutions, where oral speech, as part of communicative competence, is outlined as "strategically important for the language component". It is assumed that masters of non-linguistic higher education institutions must master a foreign language at the level C1.

O. Ye. Mysechko [18] notes two ways of teaching monologue speech: inductive ("the way from below") and deductive ("the way from above"). When teaching monologue speech in a deductive way, as the first stage of teaching oral monologue speech, the teacher offers students a finished sample that they should "adopt" as much as

побудувати монологічне висловлювання, зібрати і систематизувати матеріал, скласти план, використовувати різні типи мовлення, відібрати мовні засоби, удосконалюючи висловлювання.

Усне монологічне мовлення – це усне розгорнуте висловлювання на задану тему. В усному мовленні повинні бути мотив висловлювання та загальний задум, що його створює мовець. Обидва цих фактори повинні визначати план усього розгорнутого монологічного висловлювання, яке складається з кількох смислових груп, що пов'язані між собою у цілісну замкнену структуру [18].

Монолог – форма мовлення, що служить для цілеспрямованої передачі інформації. Основні властивості монологу включають односторонній та неперервний характер висловлювання, довільність, розгорнутість, логічну послідовність викладу; його зміст обумовлений орієнтацією на слухача, вживання невербальних засобів передачі інформації суттєво обмежене. Монологічне мовлення характеризується наявністю повних речень та розгорнутим викладом думок [4].

Загалом, розвиток усного мовлення студентів немовних ЗВО спирається на низку освітньо-нормативних вимог, що висуваються до рівнів володіння іноземною мовою (ІМ), на яких знаходяться студенти. Виходячи з того, що випускники середньої загальноосвітньої школи за вимогами Державного стандарту базової і повної середньої освіти [25] мають володіти ІМ на рівні B1-B1+, цей рівень характеризує і студентів I курсу немовного ЗВО, де усне мовлення, у складі комунікативної компетенції, окреслено як "стратегічно важливе для мовного компонента". Передбачається, що магістри немовних ЗВО повинні оволодіти іноземною мовою на рівні C1.

О.Є. Мисечко [18] зазначає два шляхи навчання монологічного мовлення: індуктивний ("шлях знизу") і дедуктивний ("шлях зверху"). Навчаючи монологічного мовлення дедуктивним шляхом, в якості першого етапу навчання усного монологічного мовлення викладач пропонує студентам закінчений зразок, який вони мають максимально "присвоїти", на другому етапі студенти

possible, at the second stage, students make retellings on behalf of different persons, and at the third stage, they build their own communicative-thematic statements based on various communicative tasks.

When using the inductive path, at the first stage of learning oral monologue speech, students construct short statements on the topic, which they later, during the second stage, specify and refine based on various exercises, and at the third stage they can independently construct a detailed statement with elements of argumentation, evaluation, cause-and-effect relationships, etc.

It should be noted that students of non-verbal higher education institutions must be able to express themselves within the framework of three functional-semantic types of speech: description, narration and argumentation. Building an argumentation requires developed critical thinking skills, which can be included in the second stage of teaching oral monologue speech in an inductive way. The teacher has the opportunity to choose tasks from a wide variety of appropriate techniques. Among the most popular techniques for developing critical thinking are the following: brainstorming (listing ideas, thoughts), mind mapping (branching from the main idea to different ways of implementing it), Venn diagram (comparison of ideas, thoughts), fishbone (listing reasons, advantages and disadvantages, structural elements, actions), SAF (table with possible solutions and interesting facts), informed choice, sequences and consequences (a diagram indicating the consequences of a particular idea), FRIEDs (facts, reasons, cases, examples, solutions), six thinking hats (discussing an idea or thought from different positions), Tick-Tack (listing positive and negative consequences arising from accepting or not accepting a certain idea or decision), etc.

Another approach that ensures the successful development of students' speech culture is text-centric, which determines that one of the main means of organizing the educational process is the text - general scientific, cultural, artistic.

роблять перекази від імені різних осіб, та на третьому етапі вони будують власні комунікативно-тематичні висловлювання на основі різних комунікативних завдань.

При використанні індуктивного шляху, на першому етапі навчання усного монологічного мовлення студенти будують короткі висловлювання за темою, які згодом, під час другого етапу, конкретизують та уточнюють на основі різноманітних вправ, а на третьому етапі вони можуть самостійно побудувати розгорнуте висловлювання з елементами аргументації, оцінки, причинно-наслідкових зв'язків тощо.

Слід зазначити, що студенти немовних ЗВО повинні вміти висловлюватися у межах трьох функціонально-сміслових типів мовлення: опису, розповіді та аргументації. Побудова аргументації потребує розвинених навичок критичного мислення, що може бути включено до другого етапу навчання усного монологічного мовлення індуктивним шляхом. Викладач має можливість обирати завдання з-поміж великого різноманіття відповідних прийомів.

Серед найпопулярніших технік розвитку критичного мислення можна назвати наступні: мозковий штурм (перелік ідей, думок), карта мислення (розгалуження від основної ідеї до різних способів її реалізації), діаграма Венна (порівняння ідей, думок), риб'яча кістка (перелік причин, переваг та недоліків, структурних елементів, дій), САФ (таблиця з можливими рішеннями та цікавими фактами), інформований вибір, послідовності та наслідки (схема, де вказані наслідки тої чи іншої ідеї), FRIEDs (факти, причини, випадки, приклади, рішення), шість капелюхів мислення (обговорення ідеї чи думки з різних позицій), Тік-Так (перелік позитивних та негативних наслідків, що впливають з прийняття та не прийняття певної ідеї чи рішення) тощо.

Ще одним підходом, що забезпечує успішний розвиток культури мовлення студентів, є текстоцентричний, який визначає, що одним із основних засобів організації освітнього процесу виступає текст – загальнонауковий, культурологічний, художній.

The text becomes the main unit of learning. In the process of developing speech culture, the text is used as a source of information and a model for creating one's own speech work. The purpose of using the text is to teach the ability to analyze a given text and create a new one. The text created by the student is an indicator of his speech culture. When working with the text, skills related to logical operations are developed (the ability to generalize, highlight the main and secondary features in the described phenomenon, determine the boundaries of the topic and identify a number of problems, the ability to select arguments and evidence, factual and quotation material), as well as the linguistic design of the compositional and semantic parts of the text.

The selected approaches allow us to formulate a number of principles that can be used as the basis for the development of speech culture in future specialists.

The main principles are: the principle of communicative orientation and situationality. This principle provides for such an organization of learning when the student is constantly involved in the process of communication, the process of constant use of language. Situationality – helps to recreate communicative reality, to form a stable interest in communication, which is very important during learning; the principle of rhetoricization of the entire learning process. This principle provides for the use of those methods and forms during the teaching of any discipline that activate the language of students, increase the need for communication and create conditions for the realization of this need (discussion, educational dispute, defense of scientific work, etc.) [16].

A high level of linguistic culture is an integral feature of a cultured person. Improving your speech is everyone's task. To do this, you need to monitor your language to avoid mistakes in pronunciation, in the use of word forms, in the construction of sentences. You need to constantly enrich your vocabulary, learn to feel the interlocutor, be able to choose the most accurate words and constructions for each case.

Текст стає основною одиницею навчання. У процесі розвитку культури мовлення текст використовується як джерело інформації й зразок для створення власного мовного твору. Метою використання тексту є навчання вміння аналізувати даний текст та створювати новий. Створений студентом текст, є показником його культури мовлення. Під час роботи з текстом розвиваються вміння, пов'язані з логічними операціями (вміння узагальнювати, виділяти головні й другорядні ознаки в описуваному явищі, визначати межі теми і виявляти цілу низку проблем, вміння добирати аргументи і докази, фактичний і цитатний матеріал), а також мовне оформлення композиційних і смислових частин тексту.

Вибрані підходи дозволяють сформулювати ряд принципів, що можуть бути покладені в основу розвитку культури мовлення у майбутніх фахівців.

Основними принципами є: принцип комунікативної спрямованості і ситуативності. Даний принцип передбачає таку організацію навчання, коли студент постійно залучений у процес спілкування, процес постійного користування мовою. Ситуативність – допомагає відтворювати комунікативну реальність, сформувати стійкий інтерес до спілкування, що дуже важливо під час навчання; принцип риторизації всього процесу навчання. Даний принцип передбачає застосування під час навчання будь-якої дисципліни тих методів і форм, які активізують мову студентів, що підвищують потребу в комунікації й створюють умови для реалізації цієї потреби (дискусія, навчальна суперечка, захист наукової роботи і т.д.) [16].

Високий рівень мовної культури – невід'ємна риса культурної людини. Удосконалювати своє мовлення – завдання кожного. Для цього потрібно стежити за своєю мовою, щоб не допускати помилок у вимові, у вживанні форм слів, у побудові речень. Потрібно постійно збагачувати свій словниковий запас, вчитися відчувати співрозмовника, вміти добирати найбільш точні для кожного випадку слова та конструкції.

Відповідно до *принципу єдності змісту й форми*, студенти повинні усвідомлювати,

In accordance with the principle of unity of content and form, students must realize that it is in the unity of formal (composition, genre, type of speech) and substantive (purpose, theme, idea) categories of the text that the key to understanding the ways of its construction lies.

Scientists [3; 19] developed the structure of the text in terms of the connections between the categories of form and content, which contains concepts with which the student should be familiar before producing the text. Another is the principle of close integration of the development of speech and thinking. The unity and mutual development of the processes of speech and thinking outlines the problem of forming ideas about metalanguage and metacognition in students. This is about the comprehension and verbalization of those thinking and speech actions and operations that are performed by students to achieve one or another communicative goal. The essence of the communicative principle is that the main function of language in modern society is communicative, which accumulates other functions, because it is in the process of interaction between individuals of a communicative community that the exchange of experience, knowledge, and the actualization of values, and the development of personality occur.

The production of utterances requires an expansion of the principles on which a communicatively based methodology of speech development should be based. Among them, we will also mention the principle of pragmatic orientation and the principle of the gradual formation of communicative actions and operations.

The pragmatic aspect of communication is embodied in the ideas of cooperative pedagogy, which is being revived today in interactive technologies, which involves a process of interaction, cooperation, support and assistance, the successful implementation of which is impossible without the formed skills of interpersonal communication. No less important in this aspect are the possession of various types of speech activity, which are the basic

що саме в єдності формальних (композиція, жанр, тип мовлення) та змістових (мета, тема, ідея) категорій тексту міститься ключ до розуміння шляхів його побудови.

Ученими [3; 19] розроблено структуру тексту з погляду зв'язків між категоріями форми та змісту, що містить поняття, з якими має бути знайомий студент перед продукуванням тексту. Іншим є принцип тісного поєднання розвитку мовлення й мислення. Єдність та взаєморозвиток процесів мовлення й мислення окреслює проблему формування у студентів уявлень про метамову та метапізнання. Йдеться про осмислення та вербалізацію тих мисленнєвих та мовленнєвих дій та операцій, які виконуються учнями для досягнення тієї чи іншої комунікативної мети. Суть комунікативного принципу полягає уже в тому, що основною функцією мови в сучасному суспільстві є комунікативна, яка акумулює інші функції, адже саме в процесі взаємодії між індивідами комунікативної спільноти відбувається і обмін досвідом, і пізнання, і актуалізація цінностей, і розвиток особистості.

Продукування висловлювань потребує розширення принципів, на які повинна спиратися методика мовленнєвого розвитку, побудована на комунікативній основі. Серед них назовемо ще принцип прагматичної спрямованості та принцип поетапного формування комунікативних дій та операцій.

Прагматичний аспект комунікації втілюється в ідеях педагогіки співробітництва, яка відроджується сьогодні в інтерактивних технологіях, що передбачає процес взаємодії, співпраці, підтримки та допомоги, успішне здійснення якого неможливе без сформованих навичок міжособистісного спілкування. Не менш важливими в цьому аспекті є володіння різними видами мовленнєвої діяльності, що є базовими елементами комунікативної компетенції індивіда.

Знань про мовлення як процес і продукт діяльності (текст), про ситуацію та сферу спілкування, а також умінь виконувати різні види мовленнєвої діяльності виявляється недостатньо, коли студенту

elements of the communicative competence of the individual.

Knowledge about speech as a process and product of activity (text), about the situation and sphere of communication, as well as the skills to perform various types of speech activity are not enough when a student needs to independently create a message (not according to a ready-made model), organize collective work using communication tools. Students need to master the pragmatic component of speech, in particular those of its dimensions that allow, based on the purpose, tasks and needs of communication, to determine the structure and linguistic means of communication, that is, to use knowledge and skills to build an original statement. These knowledge, skills and abilities determine the pragmatic linguistic competence of a linguistic personality.

In connection with the principle of pragmatic orientation, another important principle of the phased formation of communicative actions and operations also arises. After all, communicative activity has the same components as any other type of human activity, namely: goal, motive, actual actions and operations and result. Therefore, learning to speak should occur through the phased formation of relevant actions and operations with full awareness of them, and as a result of their automation, they pass into the internal plan and are performed without analyzing each step. This method of mastering a certain type of activity is quite effective, because if necessary, the subject has the opportunity to return to it and adjust individual steps in accordance with the new conditions of activity. The formation of a particular activity involves not only teaching the activity itself in an operational sense, it is necessary to teach the student *"to orient himself in the subject and conditions of the activity, to form a motive that stimulates and directs this activity; to teach those means without which the performance of a certain activity is impossible"* [22]. The above tasks are closely related to the pragmatic aspect of linguistics. Therefore, the teaching of all types of speech activity and the mastering

необхідно самотійно створити повідомлення (не за готовим зразком), організувати колективну роботу за допомогою засобів спілкування. Студентам необхідно оволодіти прагматичним компонентом мовлення, зокрема тими його вимірами, які дозволяють на основі мети, завдань та потреб спілкування визначити структуру та мовні засоби повідомлення, тобто користуватися знаннями та уміннями для побудови оригінального висловлювання. Ці знання, уміння й навички визначають прагмалінгвістичну компетенцію мовної особистості.

У зв'язку з принципом прагматичної спрямованості постає також інший важливий принцип поетапного формування комунікативних дій та операцій. Адже комунікативна діяльність має такі ж компоненти, як і будь-який інший вид людської діяльності, а саме: мету, мотив, власне дії та операції і результат. Отже, навчання мовлення повинно відбуватися шляхом поетапного формування відповідних дій та операцій з повним їх усвідомленням, а внаслідок їх автоматизації вони переходять у внутрішній план та виконуються без аналізу кожного кроку. Такий спосіб опанування певним видом діяльності є достатньо ефективним, адже при потребі суб'єкт має змогу повернутися до нього і відкоригувати окремі кроки відповідно до нових умов діяльності. Формування тієї чи іншої діяльності передбачає не тільки навчання самої діяльності в операційному сенсі, необхідно навчати студента *"орієнтуватися у предметі та умовах діяльності, формувати мотив, що стимулює та спрямовує цю діяльність; навчати тих засобів, без яких виконання певної діяльності є неможливе"* [22]. Названі завдання перебувають у тісному взаємозв'язку з прагматичним аспектом лінгвістики. Отже, навчання всіх видів мовленнєвої діяльності та засвоєння шляхів продукування висловлювань повинно ґрунтуватися на системі ключових понять прагматики комунікації та текстотворення.

Основу продукування висловлювань складають методи комунікативної організації роботи з текстом, які передбачають перетворення знань у

of ways of producing statements should be based on the system of key concepts of the pragmatics of communication and text creation.

The basis for producing utterances is the methods of communicative organization of work with the text, which involve transforming knowledge into methods of action to achieve a speech goal. These include, first of all, the organization of students' communicative activity aimed at perceiving and comprehending educational material about the text and its components. For example, the teacher introduces the features and properties of the text by presenting ready-made generalizations about these concepts. Analyzing texts, students realize the practical significance of these features for text creation. The second method is the organization of partial search activity of students (heuristic conversation). The assimilation of knowledge about the text is impossible without an idea of the communicative intention of the speaker, the addressee of the message, the topic and purpose of the created utterance. It is advisable to consider the above-mentioned concepts with students in the process of a heuristic conversation. The next method is an information-receptive method, which aims to present information about the text, when the teacher determines the volume necessary for its assimilation. It is verbalized in the form of a description, definition, characteristic, explanation, story, review, reasoning, interpretation, etc. Students perceive this information, comprehend it, remember it. The reproductive method allows students to reproduce the material they have already familiarized themselves with, following the teacher's questions. The problem-search method consists in posing a problem and suggesting ways to solve it in the conditions of existing contradictions known to students. The purpose of this method is for the teacher to demonstrate examples of scientific knowledge, where students control the provenness of this movement, mentally follow its logic, and master the stages of solving a holistic problem, in particular in constructing a text intended for public perception.

способи дії для досягнення мовленнєвої мети. До них належить передусім *організація комунікативної діяльності студентів*, спрямованої на сприймання та осмислення навчального матеріалу про текст і його компоненти. Наприклад, ознайомлення з ознаками та властивостями тексту викладач здійснює за допомогою викладу готових узагальнень про ці поняття. Аналізуючи тексти, студенти усвідомлюють практичне значення цих ознак для текстотворення. Другим методом є *організація частково-пошукової діяльності учнів* (евристична бесіда). Засвоєння знань про текст неможливе без уявлення про комунікативний намір мовця, адресата повідомлення, тему й мету створюваного висловлювання. Названі поняття доцільно розглянути зі студентами у процесі евристичної бесіди. Наступний метод — це *інформаційно-рецептивний метод*, який має за мету провести *презентацію інформації про текст*, коли викладач визначає необхідний для засвоєння її обсяг. Вербалізується вона у формі опису, визначення, характеристики, пояснення, розповіді, огляду, міркування, тлумачення тощо. Студенти сприймають цю інформацію, осмислюють, запам'ятовують. *Репродуктивний метод* дає можливість студентам за питаннями викладача відтворити матеріал, з яким вони встигли ознайомитися. *Проблемно-пошуковий метод* полягає у постановці проблеми та пропонуванні шляхів її розв'язання в умовах наявних протиріч, відомих студентам. Призначення цього методу полягає в демонструванні викладачем зразків наукового пізнання, де студенти контролюють доведеність цього руху, подумки стежать за його логікою, засвоюють етапи вирішення цілісної проблеми, зокрема в побудові тексту, призначеного для сприймання публікою.

Основний метод навчання творчої діяльності — *дослідницький*, який припускає готовність студента до цілісного розв'язання проблемного завдання, до самостійного проходження необхідних його етапів.

У процесі дослідження нами використовувалися методи здобуття знань про мову й мовлення і методи формування

The main method of teaching creative activity is research, which assumes the student's readiness to comprehensively solve a problem task and to independently complete its necessary stages.

In the process of research, we used methods of acquiring knowledge about language and speech and methods of forming skills (language and speech). Undoubtedly, the use of the exercise method is leading in the formation of speech culture.

Language exercises are aimed at performing actions with language material outside of a speech situation, where attention is focused only on orthoepic or grammatical form.

To ensure the formation of foreign language communication skills, it is necessary, according to other scientists-practitioners, to use the methodology of interconnected learning, when reading is the focus of learning, but the corresponding skills and abilities are formed in close connection with speaking, listening, and writing. This ensures the simultaneous development of skills and abilities in the corresponding types of foreign language speech activity [27: 223].

In our opinion, preference should be given to the method of interconnected learning in text processing, in the application of which we used exercises of different types. Thus, exercises on the ability to combine individual sentences into a single text by content, to check the degree of assimilation of information presented in the text, as well as the ability to draw conclusions are often used. For example, to put sentences in sequential order, restore part of the text, replace underlined words with synonyms that are selected by the teacher in advance and are provided on cards together with the task, assign numbers, give this or that technical information to the necessary part of the text, make a written translation in one form or another, divide the text into parts and give headings to them, finish the text by sentence or paragraph, give answers to discussion questions, etc. A Final Test is provided as a result.

This approach to studying an oral topic or text makes it possible to easily master

умінь (мовних та мовленнєвих). Безперечно, застосування методу вправ є провідним у формуванні культури мовлення.

Мовні вправи спрямовані на виконання дій з мовним матеріалом поза ситуацією мовлення, де зосереджується увага лише на орфоепічній чи граматичній формі.

Для забезпечення формування умінь та навичок іншомовної комунікації необхідно, на думку інших науковців-практиків, використовувати методику взаємопов'язаного навчання, коли в центрі навчання є читання, але відповідні йому вміння і навички формуються в тісному зв'язку з говорінням, аудіюванням, письмом. Тим самим забезпечується одночасний розвиток умінь та навичок і у відповідних видах іншомовної мовленнєвої діяльності [27: 223].

На наш погляд, слід віддати перевагу методиці взаємопов'язаного навчання у опрацюванні текстів, при застосуванні котрої нами використовувались вправи різних типів. Так, часто вживаними є вправи на вміння об'єднувати окремі речення в єдиний текст за змістом, на перевірку ступеня засвоєння інформації, яка подана в тексті, а також вміння робити висновки. Наприклад, поставити речення у послідовному порядку, відновити частину тексту, замінити підкреслені слова синонімами, які підбираються викладачем заздалегідь і подаються на картках разом із завданням, віднести цифри, дати ту чи іншу технічну інформацію до потрібної частини тексту, зробити письмовий переказ у тій чи іншій формі, поділити текст на частини і дати заголовки до них, за реченням чи абзацом закінчити текст, дати відповіді на дискусійні питання, тощо. Як підсумок передбачається Final Test.

Такий підхід до вивчення усної теми чи тексту дає можливість легко опанувати новою лексиною, засвоїти новий матеріал на базі лексичного. Після виконання такої кількості вправ, які охоплюють майже всі лексичні одиниці теми, правопис слів засвоюється сам по собі без зайвих зусиль, тобто, спеціального запам'ятання, що не завжди є бажаним заняттям. Робота з текстами, що базується на певному граматично-лексичному підході, тобто

new vocabulary, to learn new material on the basis of lexical. After completing such a number of exercises that cover almost all lexical units of the topic, the spelling of words is learned by itself without unnecessary effort, that is, special memorization, which is not always a desirable activity. Working with texts based on a certain grammatical-lexical approach, that is, practicing grammar on the lexical material of texts that are informatively related to the topic of the module, helps to easily and effortlessly learn lexical units.

Such texts, unlike fiction, cannot interest students in the plot of the work, since they are informative, cognitive or scientific in nature, which requires additional efforts to learn new professional vocabulary, therefore ensuring motivation for working with texts relies on the perfection and originality of the methodological approach. We analyzed the achievements of our own experience, studied the achievements of other scientists-practitioners, and developed and published in the article a methodology for studying English in a professional direction for students of non-linguistic universities using work with texts. This methodology is designed for students to study special professional vocabulary in English at intermediate and advanced levels. It is based on original modern texts on professional topics. The methodology includes exercises aimed at helping students master vocabulary and, if necessary, use it freely in everyday professional activities in English. The teacher in each group selects the most appropriate part of the lesson for this work.

Here is a methodology for working with texts, based on the research of Bilokon H. [2]:

Step One:

Reading Preparation, which is designed for 15 minutes.

A). Through oral discussion, introduce new terms, describe the subject of study, indicate the connection with the studied material.

B). Ask students to guess what the text is about, based on the provided vocabulary and the title of the text.

відпрацювання граматики на лексичному матеріалі текстів, що інформативно пов'язані з темою модуля, допомагає легкому невимушеному засвоєнню лексичних одиниць.

Подібні тексти, на відміну від художніх, не можуть зацікавити студентів сюжетом твору, так як вони мають інформативний, пізнавальний або науковий характер, що й вимагає додаткових зусиль, щоб вивчити нову професійну лексику, тому забезпечення мотивації роботи з текстами покладається на досконалість та оригінальність методичного підходу. Нами було проаналізовано надбання з власного досвіду, вивчено надбання інших науковців-практиків, та розроблено і опубліковано у статті методику вивчення англійської мови за професійним спрямуванням для студентів немовних вузів використання роботи з текстами. Ця методика розрахована на вивчення студентами спеціальної професійної лексики англійською мовою середнього та просунутого рівнів. Вона базується на оригінальних сучасних текстах з професійної тематики. Методика включає вправи, націлені на те, щоб студентам засвоїти лексику і при необхідності вільно її вживати у повсякденній професійній діяльності англійською мовою. Викладач у кожній групі вибирає для цієї роботи ту частину заняття, яка є найбільш доцільною.

Наведемо методику роботи з текстами, схормовану на основі досліджень Білоконь Г. [2]:

Крок перший:

Підготовка до читання, яка розрахована на 15 хвилин.

A). Через усну дискусію ввести нові терміни, описати предмет вивчення, вказати на зв'язок з вивченим матеріалом.

B). Попросити студентів відгадати, про що йдеться у тексті, виходячи із поданої лексики та назви тексту.

1. Розповідь від 3-х до 5-ти речень. 2. Інший варіант полягає у тому, що необхідно дати відповіді на запитання викладача, які пов'язані безпосередньо з текстом.

Крок другий:

Читання тексту (15-30 хвилин).
Студенти отримують копії тексту.

1. A story from 3 to 5 sentences.
2. Another option is to answer the teacher's questions that are directly related to the text.

Step Two:

Reading the text (15-30 minutes).
Students receive copies of the text.

A). Independent reading of the text, observing the following recommendations:

1. Highlight with a marker the unlearned words from those given in the first stage.

2. Highlight the unclear in the text. 3. Make notes about what needs to be asked and what you want to discuss.

B). Students work with the highlighted unlearned words.

1. Read the definitions of the highlighted unlearned words.

2. Choose synonyms for them.

C). Students read the text a second time, for better understanding.

1. Students paraphrase sentences by changing the highlighted words to synonyms.

2. Make a text plan in the form of interrogative sentences.

Step three:

Understanding the text (15-20 minutes).

A). We use the text plan prepared by the students.

1. We check the correctness of the questions in terms of grammar and content. As a result, a corrected text plan in the form of questions appears on the board.

2. We choose one student who will ask a question. The rest of the groups answer the question.

B). We conduct a verification cycle of exercises using exercise cards such as:

1. Are the following sentences true or false? Correct the false ones.

2. Here some answer about transistors. Write in the questions.

3. Read the text more carefully. Choose the best answer, a, b, or c.

We advise students to try to complete these exercises even if they have not yet memorized the meaning of the words from the context. The text should be read twice.

C) Work with lexical units that are difficult to pronounce, remember, etc.

A). Самостійне читання тексту з дотриманням наступних рекомендацій:

1. Виділити маркером незасвоєні слова із поданих на першому етапі.

2. Виділити незрозуміле в тексті.

3. Зробити замітки про те, що необхідно запитати і що хочеться обговорити.

B). Студенти працюють з виділеними маркером незасвоєними словами.

1. Читають визначення виділених маркером незасвоєних слів.

2. Підбирають синоніми до них.

B). Студенти читають текст вдруге, для кращого розуміння.

1. Студенти роблять перефразування речень із зміною виділених слів на синоніми.

2. Складають план тексту у вигляді питальних речень.

Крок третій:

Розуміння тексту (15-20 хвилин).

A). Використовуємо підготовлений студентами план тексту.

1. Перевіряємо правильність постановки запитань в граматичному плані та в плані змістовності. Як результат на дошці з'являється відкоригований план тексту у вигляді запитань.

2. Вибираємо одного студента, який буде ставити запитання. Решта групи відповідають на поставленні запитання.

B). Проводимо перевірочний цикл вправ, використовуючи картки з вправами типу:

1. Are the following sentences true or false? Correct the false ones.

2. Here some answer about transistors. Write in the questions.

3. Read the text more carefully. Choose the best answer, a, b, or c.

Порадимо студентам намагатися виконати ці вправа навіть, якщо вони ще не запам'ятали добре значення слів з контексту. Текст повинен бути прочитаним двічі.

B). Робота із лексичними одиницями, які важко вимовляються, запам'ятовуються, тощо.

1. Попросити студентів швидко відшукати вказане вами слово у вказаному вами ж абзаці.

2. Відшукати це ж слово у словнику, записати транскрипцію і його значення.

1. Ask students to quickly find the word you have indicated in the same paragraph you have indicated.

2. Find the same word in the dictionary, write down the transcription and its meaning.

3. Practice the pronunciation of the above-mentioned lexical units.

Step Four:

Work aimed at developing language skills.

A). Ask students to prepare a draft presentation: (homework)

1. In the form of a written report.

2. Oral presentation can be chosen as an independent activity or as a result of prior written preparation. The subject of the presentation is chosen in accordance with the information provided in the text.

Step Five:

Provides discussion (30 minutes).

1. One or more discussion questions are put forward for consideration.

The group chooses a question, that is, a topic for discussion. The effectiveness of the discussion is ensured by a successful question, a properly prepared audience, and the right time.

Exercises for highlighting the main points of the text, summarizing information, eliminating illustrative details and details of the argumentative part can be effective. In order to linguistically transform the text, students are offered tasks that focus their attention on the lexical and syntactic features of the text: eliminating possible repetitions (duplication of information), choosing concise means of expressing thoughts.

Thesizing is the process of text compression and requires adherence to the following rules: dividing the text into content units; isolating the main content information, while grading the argumentative and illustrative parts; briefly paraphrasing the selected main content information using the words of the text or your own words [17].

An example of speech exercises are constructive exercises - substitution and transformational, which are aimed at the formation of partial speech skills and stimulate the development of communicative speech [23]. Substitution

3. Відпрацювати вимову вищезгаданих лексичних одиниць.

Крок четвертий:

Робота, що націлена на розвиток мовних навичок.

A). Попросити студентів підготувати проект презентації: (домашнє завдання)

1. У вигляді письмової доповіді.

2. Усна презентація може обиратися як самостійний вид діяльності або ж як результат попередньої письмової підготовки. Предмет презентації вибирається у відповідності до інформації поданої у тексті.

Крок п'ятий:

Передбачає дискусію (30 хвилин).

1. Виносяться на розгляд одне або декілька дискусійних питань.

Група обирає питання тобто тему дискусії. Ефективність дискусії забезпечує вдале питання, відповідно підготовлену аудиторію та вірно вибраний час.

Ефективними можуть бути вправи для виділення основних положень тексту, узагальнення інформації, усунення ілюстраційних подробиць та подробиць аргументаційної частини. З метою мовної трансформації тексту студентам пропонуються завдання, що акцентують їхню увагу на лексичних та синтаксичних особливостях тексту: усунення можливих повторень (дублювання інформації), обрання лаконічних засобів вираження думки.

Тезування – це процес стиснення тексту і вимагає дотримання наступних правил: поділ тексту на змістові одиниці; вичленення основної змістової інформації, проводячи при цьому градацію аргументаційної та ілюстраційної частин; перефразувати стисло виділену основну змістову інформацію словами тексту або власними словами [17].

Прикладом мовленнєвих вправ є конструктивні вправи – підстановчі й трансформаційні, що спрямовані на формування частково мовленнєвих умінь і стимулюють розвиток комунікативного мовлення [23]. Підстановчі вправи потребують підстановки (заміни) окремих слів, словосполучень у запропонованій викладачем фразі. Підстановчі вправи використовуються і під час створення мікродіалогів, де відпрацьовується

exercises require the substitution (replacement) of individual words, word combinations in the phrase proposed by the teacher. Substitution exercises are also used when creating microdialogues, where the compatibility of various words and expressions related to the need to ask permission, ask again, etc. is practiced.

Transformational exercises involve a certain transformation (restructuring) of the proposed phrase, changing its structure by changing grammatical forms, replacing words or phrases, etc. Such exercises are especially useful in the formation of dialogic speech skills. As an example of transformational exercises, we can give the following: the teacher formulates a short message about a certain event and invites another student to clarify this fact by asking questions.

Based on the research of I. Gudzyk, we applied the method of forming communicative speech, which involves the use of conditional speech or conditional communicative exercises based on artificially created speech situations and various types of direct speech activity: spontaneous dialogical and monological statements during the discussion of a particular problem during a discussion, in game activity. O. Khoroshkovska among the methods of forming communicative speech defines conditional speech exercises as one of the most effective, and the method of producing (reproducing) statements (dialogue, retelling, composition) based on preliminary preparation (exercises according to a model, drawing up a plan, taking notes, transformation, analysis and evaluation of statements, didactic games) [5].

At the stage of forming speech skills, we used a productive-creative method aimed at forming the skills to independently produce statements. The essence of this method was to organize educational activities in such a way as to stimulate the development of students' communicative speech. To implement it, we used conditional speech exercises and tasks that were of an educational nature and communicative tasks that involved independent speech depending on the goal and orientation towards the listeners or the

сполучуваність різних слів і виразів, пов'язаних із необхідністю запитати дозволу, перепитати тощо.

Трансформаційні вправи передбачають певну трансформацію (перебудову) запропонованої фрази, зміну її структури шляхом змінювання граматичних форм, заміни слів чи словосполучень тощо. Такі вправи особливо корисні під час формування вмінь діалогічного мовлення. Для прикладу трансформаційних вправ можемо навести таку: викладач формулює коротке повідомлення про певну подію і пропонує іншому студенту уточнити цей факт, перепитавши.

Спираючись на дослідження І. Гудзик, ми застосували метод формування комунікативного мовлення, що передбачає використання умовно мовленнєвих або умовно комунікативних вправ на основі штучно створених мовленнєвих ситуацій і різних видів безпосередньо мовленнєвої діяльності: спонтанні діалогічні й монологічні висловлювання під час обговорення тієї чи іншої проблеми в ході дискусії, в ігровій діяльності. О. Хорошковська серед методів формування комунікативного мовлення визначає умовно мовленнєві вправи, як одні з найефективніших, і метод продукування (відтворення) висловлювань (діалог, переказування, твір) на основі попередньої підготовки (вправи за зразком, складання плану, конспектування, трансформація, аналіз і оцінювання висловлювань, дидактичні ігри) [5].

На етапі формування мовленнєвих умінь нами використовувався продуктивно-творчий метод, спрямований на формування вмінь самостійно продукувати висловлювання. Суть цього методу полягала в такій організації навчальної діяльності, яка стимулює розвиток комунікативного мовлення студентів. Для його реалізації ми використали умовно мовленнєві вправи і завдання, що мали навчальний характер і комунікативні завдання, що передбачали самостійне мовлення залежно від мети й зорієнтованості на слухачів або комуніканта. В основі таких вправ і завдань лежав мотив, тобто бажання висловити думку, щоб повідомити,

communicator. The basis of such exercises and tasks was a motive, that is, the desire to express an opinion in order to inform, ask, convince, and encourage action. Most often, during the lesson, when using conditional speech exercises, the teacher resorted to modeling artificially created situations, which were based on a verbal depiction of an imaginary situation in real reality, the purpose of speech was clarified, students were assigned the role of interlocutors, and the speech act was implemented in the form of a dialogue. As a rule, these are game exercises, which are now classified as interactive methods in the methodology. For example, the teacher suggested that students imagine that they have joined a new work team. This will be an artificially created situation that constitutes the first component of the speech situation. The second component is the formulation of the speech task. For example: you need to introduce yourself to colleagues on the first day of professional activity. The third component of the speech situation is the actual performance of the task. The student talks about himself, and then answers questions from other students (the work team). Students build a polylogue, in the process of which it is assumed that they will observe etiquette norms: forms of address, words of politeness, as well as a clear and brief story about themselves, their education and professional skills. Since a sign of professional speech culture is the ability to address the interlocutor, we attached special importance to conditional speech exercises and tasks in the classes that involved observing etiquette norms, using forms of address and formulas of apology, and expressing requests. For example, the teacher suggested that students build a dialogue based on an imaginary situation: *"You need to tell about the history of your city. You do not remember certain historical facts. You are uncomfortable. Find a way out of this situation"*. As already noted, the speech situations created in the classes are imaginary, artificial. They were depicted verbally or using a video recording. Among them, situations directly related to the future specialty were also offered.

запитати, переконати, спонукати до дії. Найчастіше на занятті під час використання умовно мовленнєвих вправ викладач вдавався до моделювання штучно створених ситуацій, в основі яких було словесне змальовання уявної ситуації реальної дійсності, з'ясовувалася мета мовлення, студенти призначалися на роль співрозмовників, мовленнєвий акт реалізовувався у формі діалогу. Як правило, це ігрові вправи, які нині в методиці відносять до інтерактивних методів. Наприклад, викладач пропонував студентам уявити, що вони прийшли у новий трудовий колектив. Це й буде штучно створена ситуація, що становить першу складову мовленнєвої ситуації. Другий складник – формулювання мовленнєвого завдання. Наприклад: вам треба відрекомендуватися колегам у перший день професійної діяльності. Третьою складовою мовленнєвої ситуації є власне виконання завдання. Студент розповідає про себе, а потім відповідає на запитання інших студентів (трудоного колективу). Студенти будують полілог, у процесі якого передбачається дотримання етикетних норм: форм звертання, слів ввічливості, а також чіткої й короткої розповіді про себе, своє навчання й фахові уміння. Оскільки ознакою культури професійного мовлення є уміння звертатися до співрозмовника, особливого значення на заняттях ми надавали умовно мовленнєвим вправам і завданням, що передбачали дотримання норм етикету, вживання форм звертання та формул вибачення, вираження прохання. Наприклад, викладач пропонував студентам побудувати діалог за уявною ситуацією: *"Вам необхідно розповісти про історію свого міста. Окремі історичні факти не пам'ятаєте. Вам незручно. Знайдіть вихід із даної ситуації"*. Як уже зазначалося, мовленнєві ситуації, створені на заняттях, є уявними, штучними. Вони змальовувалися словесно або за допомогою відеозапису. Серед них пропонувалися й ситуації, пов'язані безпосередньо з майбутньою спеціальністю.

Продуктивно-творчий метод широко застосовувався під час формування вмінь монологічного мовлення. Він був тісно пов'язаний з іншими методами.

The productive-creative method was widely used in the formation of monologue speaking skills. It was closely related to other methods.

Communicative tasks should be aimed at creating dialogues based on situations.

In order to form communicative skills, business games and educational projects were widely used. The teacher's task is to motivate the speaker to improve his own speech. In our opinion, it is advisable to use the discussion method, which helps to form a culture of dialogical (monologue) speech.

In practical classes, considerable attention was paid to the application of text-centric learning technology. The following types of tasks were proposed:

- read the text clearly, conduct its linguistic analysis;
- develop a score for the text, create a rhythmic and intonation scheme for it;
- compose a dialogue to the content of the text.

Among the ways to improve their own speech culture, we recommend that students:

1. Listen to the speakers' speech, write down individual words in phonetic transcription.

2. Read aloud texts of various genres by foreign writers, analyze language devices, memorize individual expressions, phraseological units.

3. Write lecture notes, focus on professional vocabulary.

4. Develop speech self-control skills.

5. Feel your own responsibility for using speech etiquette, for your attitude to your vocabulary, its refinement and enrichment.

Conclusions and research perspectives. The development of students' speaking skills is relevant from the point of view of increasing the speech activity of students of non-linguistic higher educational institutions in the process of studying a foreign language for professional purposes. This article examines the culture of speech as a component of the speech personality; analyzes the main concepts related to speech culture, as well as factors influencing its formation in students; identifies methodological approaches to the

Комунікативні завдання мають бути спрямовані на створення діалогів за ситуаціями.

З метою формування комунікативних умінь широко використовувались ділові ігри та навчальні проекти. Завдання викладача – мотивувати мовця удосконалювати своє власне мовлення. Доцільним, на нашу думку, є використання методу дискусії, за допомогою якого формується культура діалогічного (монологічного) мовлення.

На практичних заняттях значна увага зверталася на застосування текстоцентричної технології навчання. Пропонувалися завдання такого типу:

- виразно прочитати текст, провести його мовний аналіз;
- розробити партитуру тексту, створити ритміко-інтонаційну схему до нього;
- скласти діалог до змісту тексту.

Серед шляхів підвищення власної культури мовлення студентам рекомендуємо:

1. Прислухатися до мовлення дикторів, записати фонетичною транскрипцією окремі слова.

2. Читати вголос тексти різних жанрів іноземних письменників, аналізувати мовні засоби, заучувати напам'ять окремі вислови, фразеологічні одиниці.

3. Вести тези лекційного заняття, зацентрувати увагу на професійній лексиці.

4. Виробити навички мовленнєвого самоконтролю.

5. Відчувати власну відповідальність за вживання мовленнєвого етикету, за відношення до свого словника, його уточнення та збагачення.

Висновки та перспективи досліджень. Розвиток навичок усного мовлення студентів є актуальним з погляду на питання підвищення мовної активності у студентів немовних вищих навчальних закладів у процесі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням. У даній статті була досліджена культура мовлення як складова мовної особистості; проаналізовано основні поняття, пов'язані з мовною культурою, а також чинники, що впливають на її формування у студентів; виокремлено методичні підходи до розвитку мовленнєвих навичок у закладах

development of speech skills in higher education institutions and investigates effective teaching tools, including communicative exercises, interactive methods and individually oriented tasks; describes the ways of forming students' ability to speech self-reflection and critical understanding of their own speech. It was proven that the effectiveness of the speech activity, as well as its effectiveness, is determined by the nature of the text and its content and can only be assessed in practice. Based on the research of linguists and our observation of students' speech, methods for forming a person's speech culture were proposed. Attention is focused on the text-centric technology of teaching students of higher education institutions.

Prospects for further research lie in a more detailed analysis of methods for developing speaking and written speech of students in pairs in a foreign language in non-language higher education institutions.

вищої освіти та досліджено ефективні засоби навчання, включно з комунікативними вправами, інтерактивними методами та індивідуально орієнтованими завданнями; охарактеризовано способи формування у студентів здатності до мовленнєвої саморефлексії та критичного осмислення власного мовлення. Було доведено, що результативність мовленнєвого виду діяльності, а також його ефективність зумовлена природою тексту та його змістом і може бути оцінена лише на практиці. На основі досліджень лінгводидактив, нашого спостереження за мовленням студентів було запропоновано методи формування культури мовлення особистості. Закцентовано увагу на текстоцентричній технології навчання студентів ЗВО.

Перспективи подальших розвідок полягають у детальнішому аналізі методів розвитку усного та письмового мовлення студентів на парах з іноземної мови у немовних ЗВО.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Berehova, H.D. (2002). Formuvannia kultury movlennia studentiv-ahrarynykiv v umovakh nyzhnonaddniprianskykh hovirok [Formation of the speech culture of agricultural students in the conditions of the Lower Dnieper dialects]. *Candidate's thesis*. Kherson: Kherson. derzh. un-t, 245 [in Ukrainian].
2. Bilokon, H. (2009). *Rozvytok navychok usnogo movlennia studentiv u protsesi vyvchennia inozemnoi movy za profesiynym spriamuvanniam cherez chytannia naukovykh tekstiv* [Development of students' oral skills in the process of learning a foreign language for a professional purpose through reading scientific texts]. Retrieved from: <https://surl.li/ukqkqt> [in Ukrainian].
3. Donchenko, T.K. (2004). Vlasne metodychni pryntsypy navchannia ukrainskoi movy [The actual methodological principles of teaching the Ukrainian language]. *Ukrainska mova i literatura v shkoli – Ukrainian language and literature at school*, 2-4 [in Ukrainian].
4. Khodorovska, T.K. (2017). *Osoblyvosti rozvytku usnomovlennievoi kompetentsii studentiv nemovnykh VNZ zasobamy elektronnoho dodatku Padlet* [Peculiarities of developing oral competence of non-speaking university students using the electronic application Padlet]. Retrieved from: <https://nniif.org.ua/File/17tkhory.pdf> [in Ukrainian].
5. Khoroshkovska, O.N. (2006). *Metodyka navchannia ukrainskoi movy u pochatkovykh klasakh* [Methodology of teaching Ukrainian in primary grades]. Kyiv: Promin, 256 [in Ukrainian].
6. Khoma, O.M., & Khoma, T.V. (2017). Kultura movlennia yak skladova kultury osobystosti [Speech culture as a component of personality culture]. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, 24-27 [in Ukrainian].
7. Kravets, R.A. (2023). Pedahohichna tekhnika vykladacha inozemnoi movy u navchalnomu protsesi zakladu vyshchoi osvity [Pedagogical techniques of a foreign language teacher in the educational process of a higher education institution]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative pedagogy*, 44-50. DOI: 10.32782/2663-6085/2023/62.2.7 [in Ukrainian].

8. Kravets, R. (2023). Sutnist pedahohichnoi tekhniki vykladacha inozemnoi movy [The essence of the pedagogical technique of a foreign language teacher]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti – Origins of pedagogical skill*, 111-119. DOI: 10.33989/2075-146X.2023.31.283333 [in Ukrainian].
9. Kravets, R. (2022). Teoretyko-metodolohichni aspekty formuvannia tvorchoho myslennia maibutnikh fakhivtsiv ahrarnoi haluzi na zaniattiakh z inozemnoi movy [Theoretical and methodological aspects of the formation of creative thinking of future specialists in the agricultural industry in foreign language classes]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka – Current issues of the humanities: interuniversity collection of scientific works of young scientists of the Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University*, 164-170. DOI: 10.24919/2308-4863/52-2-25 [in Ukrainian].
10. Kruchek, V.A. (2004). Formuvannia komunikatyvnykh umin studentiv vyshchykh ahrarnykh zakladiv osvity v protsesi vyvchennia psykholoho-pedahohichnykh dystsyplin [Formation of communicative skills of students of higher agricultural educational institutions in the process of studying psychological and pedagogical disciplines]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: Natsionalnyi ahrarnyi un-t, 16 [in Ukrainian].
11. Kurliand, Z.N., Khmeliuk, R.I., & Semenova, A.V. (2007). *Pedahohika vyshchoi shkoly [Higher education pedagogy]*. Kyiv: Znannia, 495 [in Ukrainian].
12. Malyk, V. (2024). Peculiarities of the Use of Professionally Oriented Vocabulary by Future Agrarians while Learning English. *Educational Challenges*, 211-224. DOI: 10.34142/2709-7986.2024.29.2.14 [in English].
13. Malyk, V.M. (2023). Pidkhody do vyznachennia struktury inshomovnoi komunikatyvnoi kultury [Approaches to determining the structure of foreign language communicative culture]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative pedagogy*, 175-182. DOI: 10.32782/2663-6085/2023/56.2.38 [in Ukrainian].
14. Malyk, V.M. (2024). Psycholinguistic factors of foreign language acquisition. *Scientia et societus*, 82-92. DOI: 10.69587/ss/2.2024.82 [in English].
15. Malyk, V.M. (2024). Suchasni tekhnolohii navchannia inozemnykh mov na nemovnykh spetsialnostiakh [Modern technologies for teaching foreign languages in non-linguistic specialties]. *Visnyk Hlukhivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Oleksandra Dovzhenka. Seriya: Pedahohichni nauky – Bulletin of the Oleksandr Dovzhenko Glukhiv National Pedagogical University. Series: Pedagogical Sciences*, 90-100. DOI: 10.31376/2410-0897-2024-2-55-90-100 [in Ukrainian].
16. Matsko, L.I., & Kravets, L.V. (2007). *Kultura ukrainskoi fakhovoi movy [Culture of Ukrainian professional language]*. Kyiv: Akademiia, 359 [in Ukrainian].
17. Mozharovska, O. (2023). Navchannia anotuvannia inshomovnykh tekstiv yak odnogo z vydiv spetsializovanoi movlennievoi diialnosti [Teaching annotation of foreign language texts as a type of specialized speech activity]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav – Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 363-368. DOI: 10.31733/2078-3566-2023-1-363-368 [in Ukrainian].
18. Mysechko, O.Ie. (2012). *Metodyka navchannia anhliiskoi movy u serednii shkoli [Methodology of teaching English in high school]*. Zhytomyr: Polissia, 253 [in Ukrainian].
19. Nikitina, A.V. (2000). Leksyko-stylistychnyi analiz tekstu yak zasib udoskonalennia komunikatyvnykh umin i navychok uchniv 5-7 klasiv [Lexical and stylistic analysis of the text as a means of improving the communicative skills of students in grades 5-7]. *Candidate's thesis*. Kherson: Kherson. derzh. un-t, 213 [in Ukrainian].
20. Ohienko, I. (Mytropolyt Ilarion). (2010). *Ridna mova [Native language]*. Kyiv: Nasha kultura i nauka, 436 [in Ukrainian].
21. Okunevych, T.H. (2003). Kultura movlennia maibutnoho vchytelia-slovesnyka v umovakh dvomovnosti [Speech culture of a future teacher-linguist in conditions of bilingualism]. *Candidate's thesis*. Kherson: Kherson. derzh. un-t, 225 [in Ukrainian].

22. Palykhata, E. (2007). *Formuvannia kultury profesiinoho usnogo movlennia studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv Ukrainy* [Formation of a culture of professional oral speech among students of higher educational institutions of Ukraine]. Retrieved from: <https://surli.cc/dzshlv> [in Ukrainian].
23. Pasynok, V.H. (2016). Movlennieva kultura suchasnoho vykladacha i studenta [Speech culture of a modern teacher and student]. *Visnyk KhNU im. V.N. Karazina. Inozemna filohiia – Bulletin of the V.N. Karazin KhNU. Foreign Philology*, 168-176 [in Ukrainian].
24. Prokopova, O.P., & Pavelchuk, Yu.F. (2017). Formuvannia kultury movlennia studentiv-ahroinzheneriv u systemi suchasnoi osvity [Formation of the speech culture of agricultural engineering students in the modern education system]. *Professional and applied didactics. International scientific journal*, 188-195 [in Ukrainian].
25. *Pro zatverdzhennia Derzhavnoho standartu bazovoi i povnoi zahalnoi serednoi osvity* [On approval of the State Standard of Basic and Complete General Secondary Education]: Kabinet Ministriv Ukrainy. Postanova vid 23 lystopada 2011 r. № 1392. Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF> [in Ukrainian].
26. Shynkaruk, V.I. (1986). *Filosofskyi slovnyk* [Philosophical dictionary]. Kyiv, 796 [in Ukrainian].
27. Tomas, P. (1984). *The Art and Craft of Teaching*. Cambridge, Massachusetts Harvard University Press, 318 [in English].
28. Voloshyna, O. (2025). Bahatomovnist yak osnovnyi faktor pidhotovky studentiv ahrarnykh zakladiv vyshchoi osvity v linhvotsiokulturnomu prostori [Multilingualism as a main factor in the training of students of agricultural higher education institutions in the linguistic and sociocultural space]. *Molod i rynok – Youth and the market*, 75-88. DOI: 10.24919/2308-4634.2025.322519 [in Ukrainian].
29. Voloshyna, O. (2023). Formuvannia informatsiino-komunikatyvnoi kompetentnosti studentiv u protsesi vyvchennia inozemnoi movy v ahrarnomu zakladi vyshchoi osvity [Formation of information and communicative competence of students in the process of studying a foreign language in an agricultural institution of higher education]. *Molod i rynok – Youth and the market*, 138-151. DOI: 10.24919/2308-4634.2023.287904 [in Ukrainian].
30. Voloshyna, O. (2024). Zastosuvannia samostiinoi roboty u protsesi formuvannia informatsiino-komunikatyvnoi kompetentnosti studentiv pry vyvchenni inozemnoi movy v ahrarnykh zakladakh vyshchoi osvity [The use of independent work in the process of forming information and communicative competence of students when studying a foreign language in agricultural institutions of higher education]. *Molod i rynok – Youth and the market*, 78-91. DOI: 10.24919/2308-4634.2024.298585 [in Ukrainian].
31. Zakharchuk-Duke, O. (2014). Problema kultury movlennia u naukovomu poli suchasnoi linhvodydaktyky [The problem of speech culture in the scientific field of modern linguistic didactics]. *Ukrainska mova i literatura v shkolakh Ukrainy. Nauka – shkoli, movoznavchi studii – Ukrainian language and literature in schools of Ukraine. Science – for schools, linguistic studies*, 19-25 [in Ukrainian].

Received: August 04, 2025

Accepted: August 28, 2025